

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кононенко Яна Володимирівна

УДК 658:339.56 (043.3)

**ЕКОНОМІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Суми – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Міщенко Володимир Акимович,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та фінансів.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Кендюхов Олександр Володимирович,
Запорізький національний університет,
професор кафедри управління персоналом і маркетингу;

кандидат економічних наук
Ващенко Тетяна Володимирівна,
Сумський державний університет,
асистент кафедри маркетингу та управління інноваційною діяльністю.

Захист відбудеться «28» вересня 2018 року о 13-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.01 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2, корпус М, ауд. 412.

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

Автореферат розісланий «27» серпня 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Є. І. Нагорний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Для країни з відкритою ринковою економікою принциповим є завдання економічного оцінювання експортно-імпоротної діяльності. В умовах України воно здійснюється за динамічного та нестабільного як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Вирішення проблем стійкого розвитку підприємств вітчизняного промислового комплексу потребує розробки відповідних теоретичних та науково-методичних засад економічного оцінювання їх експортно-імпоротної діяльності. Необхідним є врахування сучасних світових тенденцій розвитку економіки підприємства.

Фундаментальні основи економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств досліджено у працях учених-економістів Т. В. Ващенко, О. Д. Давидова, М. В. Жука, С. Н. Захарова, Н. В. Карпенко, О. В. Кендюхова, О. І. Кириченка, Ю. Г. Козака, О. М. Крамаревої, Ю. В. Макогона, О. В. Максимця, В. А. Міщенко, П. А. Орлова, Л. С. Стровського, Л. М. Таранюка, О. С. Телетова, В. І. Хорошковського та ін. Серед зарубіжних науковців, які присвятили свої дослідження розвитку теорії та методичних підходів до економічного оцінювання ефективності експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання, слід відзначити Б. Айкола, К. Алтомонте, Д. Аристеї, Дж. Вагнера, Д. Кастелані, Л. Леонідоу, Р. Саломона, Дж. Фарінаса, Л. Халперна та ін.

Попри вагомість результатів досліджень зазначених науковців, окремі принципові аспекти досліджуваної проблеми залишаються невирішеними. Економіка промислового підприємства потребує вироблення дієвих практичних рекомендацій щодо вирішення нагальних проблем, які виникають у зв'язку зі здійсненням експортно-імпоротної діяльності в умовах ринкового середовища, зовнішня відкритість якого зростає. Ефективна організація та здійснення експортно-імпоротної діяльності мають відповідати сучасному стану економіки країни й світовим тенденціям розвитку економічної науки та господарської практики, що і обумовило вибір теми дисертаційного дослідження, його мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика дисертаційної роботи відповідає темам науково-дослідницьких робіт Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Дисертант як співавтор брала участь у виконанні тем і програм, підготовці відповідних звітів, зокрема: «Сучасні методи організації управління підприємствами машинобудівної галузі у глобальному ринковому середовищі» (№ ДР 0113U005918), де автором зроблено економічну характеристику регіонального кластера парфумерно-косметичних підприємств хімічної галузі, надано їх типологізацію, класифіковано фактори впливу експортно-імпоротної діяльності на їх економічну результативність; «Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах хімічної промисловості» (№ ДР 0116U000564), де автором розроблено методичний підхід до підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності парфумерно-косметичних підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розроблення теоретичних положень та вдосконалення науково-методичних засад економічного оцінювання ефективності здійснення експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств. Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сучасні теоретичні підходи до економічного аналізу експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств;
- розвинути класифікацію факторів ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств і відповідний понятійний апарат щодо її дослідження відповідно до сучасних вимог;
- проаналізувати галузеву специфіку здійснення експортно-імпоротної діяльності промисловими підприємствами, які виробляють продукцію кінцевого споживання (на прикладі парфумерно-косметичних виробництв), ідентифікувати основні проблеми та виявити тенденції її розвитку;
- визначити чинники, які впливають на оцінювання економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств;
- сформулювати систему показників для оцінювання ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств;
- розробити організаційно-економічне забезпечення ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств в умовах невизначеності зовнішнього середовища;
- запропонувати методичні підходи до створення заходів із підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств у нестійких економічних умовах;
- апробувати на практиці розроблені теоретичні положення та вдосконалені науково-методичні підходи до оцінювання економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств та її підвищення.

Об'єктом дослідження є процес економічного оцінювання ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств.

Предметом дослідження є розвиток теоретико-методичних і науково-практичних засад економічного оцінювання ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств.

Методи дослідження. Теоретико-методичну основу дисертаційної роботи складають фундаментальні положення економічної теорії, економіки підприємства, теорії фінансів та управління, наукові концепції економічної ефективності, а також праці зарубіжних і вітчизняних учених, присвячені питанням економічного оцінювання ефективності експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання.

У роботі використано такі методи: логічного аналізу (для уточнення категоріального апарату, систематизації ознак і критеріїв економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств); аналізу й синтезу (для розробки методичних підходів до економічного оцінювання ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств);

індукції й дедукції, системного аналізу, класифікації (для визначення чинників, які характеризують економічну ефективність експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств); економічного аналізу, аналізу розподілів, графічні методи (для аналізу галузевої специфіки здійснення експортно-імпоротної діяльності промисловими підприємствами, які виробляють продукцію кінцевого споживання, на прикладі парфумерно-косметичних підприємств); кореляційно-регресійний аналіз, аналіз рядів динаміки (для створення системи показників для оцінювання фінансово-економічних аспектів ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств); економіко-математичного моделювання, модифіковані виробничі функції (для розробки методичних підходів до створення заходів із підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств). Опрацювання та моделювання наукових розробок проведено з використанням програмних пакетів MS Excel, StatSoft Statistica, Mathcad.

Інформаційною базою стали закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, офіційні дані Державної служби статистики України та Державної фіскальної служби України, річна фінансова звітність промислових підприємств, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали науково-практичних конференцій, загальна й спеціальна економічна література, результати власних досліджень і спостережень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливого науково-прикладного завдання з розроблення та наукового обґрунтування теоретичних засад, методичних підходів і практичних рекомендацій з оцінювання економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств. Основними результатами дисертаційного дослідження, що містять наукову новизну, є такі:

уперше:

– розроблено науково-методичний підхід до багатокритеріального оцінювання ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств із виявленням її цільових орієнтирів на основі оптимізації розвитку парфумерно-косметичних виробництв;

удосконалено:

– наукову дефініцію поняття «економічна ефективність експортно-імпоротної діяльності» промислових підприємств, що, на відміну від існуючих визначень, ґрунтується на синергетичному підході, подано її тлумачення як поєднання структуроутворюючих елементів парфумерно-косметичних виробництв із фінансовими, інноваційними та інвестиційними можливостями;

– організаційно-економічне забезпечення експортно-імпоротної діяльності, яке, на відміну від існуючих, включає класифікацію чинників зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства, що впливають на результативність експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств, та комплекс управлінсько-організаційних заходів, імплементація яких дозволить посилити методичну складову наукових досліджень розвитку парфумерно-косметичних виробництв;

– методичний підхід до оцінювання впливу експортних продажів підприємства на його чистий прибуток, який, на відміну від існуючих, ураховує коефіцієнти приведення факторного впливу витрат на доходи, а також точкові й дугові коефіцієнти еластичності чистого прибутку при здійсненні експортно-імпоротної діяльності, що дозволяє комплексно оцінити ступінь впливу експорту на економічну ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства;

набули подальшого розвитку:

– визначення поняття «непрямий імпорт», яке, на відміну від існуючих, ураховує одночасну включеність промислових підприємств до експортних та імпорتنих операцій, що дозволяє більш повно визначити вплив експортно-імпоротної діяльності підприємств на їх фінансову результативність;

– науково-методичні підходи до формування стратегічного управління промисловими підприємствами, які, на відміну від існуючих, комплексно враховують тип конкуренції та процес ціноутворення в парфумерно-косметичному виробництві, що дозволяє раціонально формувати експортно-імпорتنу діяльність та сприяє підвищенню її ефективності у довгостроковій перспективі;

– теоретичні положення з дослідження ефективності експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання, які, на відміну від існуючих, характеризують проблемний базис формування теоретико-методичних підходів до оцінювання експортно-імпоротної діяльності бізнес-структур;

– сформовано критеріальну базу факторного оцінювання синергізму промислових підприємств під час здійснення експортно-імпоротної діяльності, яка, на відміну від існуючих, ураховує ранжування критеріальних значень цього оцінювання за ступенем синергізму компаній у сфері експортно-імпоротної діяльності з метою прийняття суб'єктами господарювання ефективних управлінських рішень у зазначеній сфері.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення дисертаційної роботи доведені до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які можуть бути використані в практичній діяльності промислових підприємств для формування організаційно-економічного забезпечення підвищення економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств та у створенні відповідних професійних навчальних курсів.

Одержані наукові результати доведено до рівня конкретних практичних рекомендацій і процедур та впроваджено в діяльність ПрАТ «ЕФЕКТ», м. Харків (довідка № 01-07/20 від 07.04.2018 р.), ТОВ «Фітодоктор», м. Харків (довідка № 51/1 від 11.04.2018 р.) та ТОВ «Тубний завод», м. Харків (довідка № 161 від 12.04.2018 р.) щодо підвищення ефективності їх взаємодії при здійсненні експортно-імпоротної діяльності у рамках інтегрованої бізнес-групи на основі концепції «дисинерго-синергетичного парадоксу».

Матеріали дисертаційного дослідження також використовуються у навчальному процесі Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» у ході викладання дисциплін «Контролінг», «Фінанси

підприємства», «Стратегічний аналіз», «Стратегічне управління підприємством» (акт про впровадження матеріалів дисертаційної роботи б/н від 12.04.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною, завершеною роботою, в якій особисто здобувачем обґрунтовано та викладено наукові положення, висновки і пропозиції щодо розв'язання наукових завдань із формування організаційно-економічного забезпечення оцінювання експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств із метою підвищення її економічної ефективності. Висновки і рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. Особистий внесок автора в наукових працях, опублікованих у співавторстві, зазначено в списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертації доповідались на: ІХ Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні» (м. Київ, 2017 р.), Х Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу» (м. Суми, 2016 р.), ІІ Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми економіки, фінансів та управління експортно-імпоротною діяльністю» (м. Львів, 2016 р.), ІХ Міжнародній науковій конференції «Актуальні проблеми економіки 2015–2016» (м. Київ, 2016 р.), ІІІ Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості» (м. Львів, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка та управління підприємствами, регіонами та країнами в умовах ризиків» (м. Чернігів, 2014 р.), ІХ Міжнародній науково-практичній конференції «Реформування економіки України: стан та перспективи» (м. Київ, 2014 р.), Ювілейній міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 70-річчю Буковинського державного фінансово-економічного університету «Інноваційні виміри розвитку економіки в умовах глобалізації» (м. Чернівці, 2014 р.), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Економіка країни: сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Тернопіль, 2014 р.), ХХІ Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я» (м. Харків, 2013 р.), І Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальные вопросы инновационного развития и информационных технологий в образовании и экономике» (м. Севастополь, 2013 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Проблеми управління соціально-економічним розвитком України» (м. Харків, 2012 р.), Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Актуальні проблеми розвитку соціально-фінансової сфери державного та корпоративного сектору економіки» (м. Харків, 2011 р.), ІV Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегії інноваційного розвитку економіки: бізнес, наука, освіта» (м. Харків, 2012 р.), Конференції молодих вчених ХГУ «НУА» «Управление как фактор экономического равновесия» (м. Харків, 2010 р.).

Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 27 наукових праць загальним обсягом 7,91 друк. арк., у тому числі 7 статей у наукових фахових виданнях України (з них 4 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз), 4 статті у закордонних наукових неперіодичних виданнях, 15 тез доповідей на наукових конференціях та 1 розділ колективної монографії.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 263 найменувань, 31 додатку.

Загальний обсяг дисертації становить 367 сторінок друкованого тексту, в тому числі основного тексту – 180 сторінок, 26 таблиць, 33 рисунки, список використаних джерел на 27 сторінках, додатки на 120 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, висвітлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів і особистий внесок автора у вирішення поставлених завдань, наведено відомості про апробацію окремих положень дослідження та їх використання в діяльності промислових підприємств.

У першому розділі **«Теоретичні засади оцінювання економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств»** розкрито теоретичні основи визначення економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств та підвищення її ефективності.

У сучасному, інтегрованому у світовий ринок господарстві експортна й імпортна діяльність підприємств набуває складних форм (рис. 1).

де InG – закупівлі підприємства на внутрішньому ринку (сировина, матеріали, обладнання), I – закупівлі за імпортом, $[P]$ – виробничий процес, InS – внутрішні продажі готової продукції, E – експортні продажі, VA – додана вартість.

Рисунок 1 – Структурно-логічна схема експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств

Підприємство є одночасно залученим до експортних та імпорتنих операцій, які можуть бути як прямими, якщо підприємство самостійно експортує продукцію власного виробництва та (або) імпортує сировину, матеріали та обладнання, так і непрямими, якщо експортування чи імпортування здійснюється за участі посередника та якщо компонента, обумовлена імпортом продукції та послуг, наявна у складі вартості придбаних на внутрішньому ринку засобів праці. Зазначається, що наявність непрямого експорту й імпорту потребує використання спеціальних засобів аналізу, які розроблено в дисертаційній роботі.

Експортно-імпортна діяльність (ЕІД) може комплексно впливати на економічну ефективність промислових підприємств. Потенційний вплив цієї діяльності на економічну ефективність підприємств наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Вплив експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств на їх економічну ефективність

Вид ефективності	Характеристика ефективності	Вплив експортно-імпоротної діяльності на певний вид економічної ефективності
Технічна	Досягнення максимально можливого обсягу випуску продукції з використанням наявних ресурсів	Імпорт прогресивного обладнання
Алокаційна	Відповідність ринкової ціни граничній вартості продукції фірми	Інтеграція локальних ринків у рамках глобалізованої економіки
Продуктивна	Виробництво продукції з найменшими можливими середніми витратами	Імпорт прогресивних матеріалів і обладнання. Досягнення позитивного ефекту масштабу від збільшення виробництва
Динамічна	Ступінь інноваційності продукції та виробничих процесів	«Технологічна рента» у структурі ціни інноваційної продукції. Імпорт прогресивного обладнання, сировини і матеріалів
Соціальна	Ступінь урахування фірмою «зовнішньої (суспільної) вартості» виробництва	Створення робочих місць, пов'язаних із випуском продукції для експорту. Імпорт енергозберіжливих, екологічно ефективних матеріалів і обладнання

Окремі види ефективності фірми або регулюються суспільством шляхом впливу на її зовнішнє середовище, або є результатом політики менеджменту і підпорядковані цілям збільшення загальної капіталізації бізнесу.

Експортно-імпортна діяльність належить до множини організаційних форм використання підприємством його ресурсів, що сприяє підвищенню його капіталізації до максимально можливого рівня за певних умов зовнішнього та внутрішнього середовища. Вважаємо, що економічно ефективною є така експортно-імпортна діяльність промислового підприємства, яка відповідає максимальній капіталізації бізнесу, до складу якого це підприємство входить. Цій меті підпорядкована стратегія експортно-імпоротної діяльності промислового підприємства.

Фактори, що впливають на ефективність експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств, систематизовані та наведені на рисунку 2.

Модель побудовано відповідно до так званої SSP-парадигми («strategy – structure – performance»). Вона включає три групи елементів: факторів зовнішнього середовища, які не залежать від підприємства; факторів внутрішнього середовища підприємства та факторів експортно-імпоротної стратегії підприємства, які їх опосередковують.

Дослідження експортно-імпоротної діяльності кожного промислового підприємства потребує врахування специфіки експортних та імпорتنих ринків, на яких воно працює. З огляду на зазначене, для подальшого аналізу запропоновано використовувати поняття «вебленівської» конкуренції як типу недосконалої конкуренції на ринках продукції кінцевого споживання та дано його визначення.

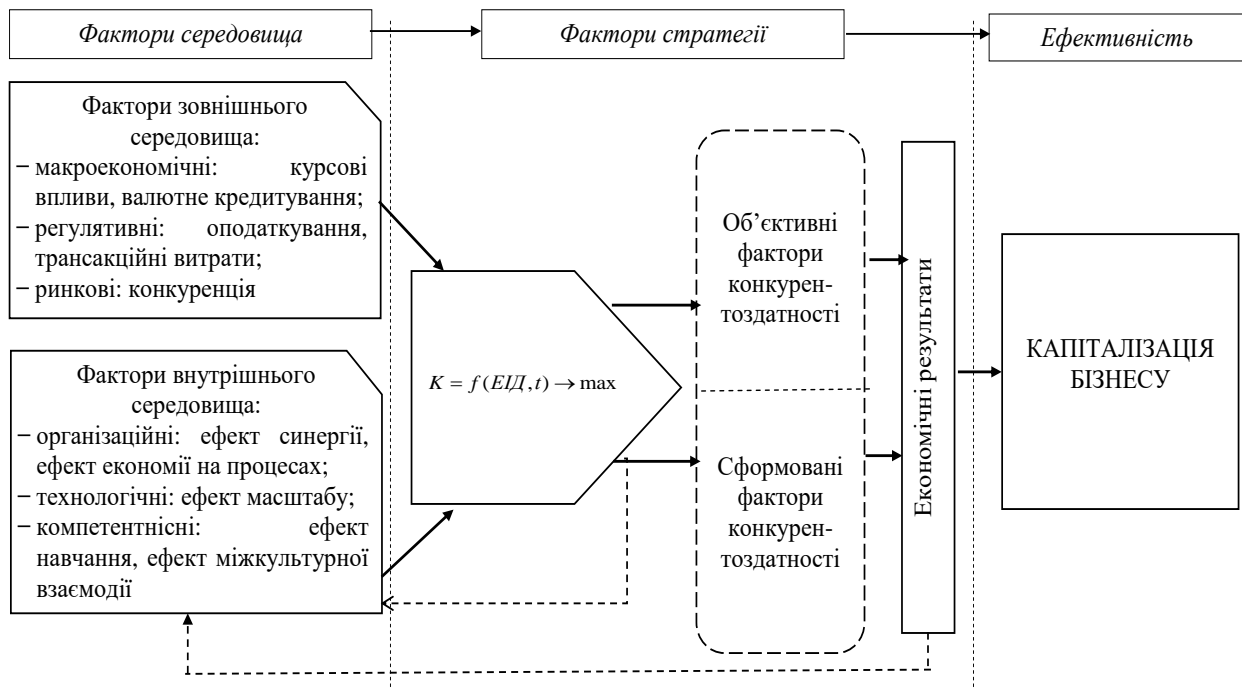

Рисунок 2 – Фактори впливу на економічну ефективність експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств

У другому розділі «Дослідження економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств» проаналізовано здійснення експортно-імпоротної діяльності промисловими підприємствами України, які виробляють парфумерно-косметичну продукцію, та її вплив на їх фінансовий стан і загальну економічну результативність. Досліджено промислові підприємства, які спеціалізуються на виробництві парфумерно-косметичної продукції, як сукупність, що відповідає визначенню підгалузі хімічної промисловості. Відповідно до даних Державної фіскальної служби, чотири види парфумерно-косметичної продукції: туалетне мило (код ТН ЗЕД 3401110000), засоби догляду за волоссям (3305900000), парфуми і туалетні води (3303000000), косметичні препарати або засоби для макіяжу (3304990000) – становлять 62,4%, тобто, абсолютну більшість, обсягу українського експорту парфумерно-косметичної продукції.

Задля визначення впливу факторів зовнішнього середовища на експортну діяльність промислових підприємств побудовано рівняння множинної лінійної регресії, які моделюють вплив предикторів на обсяги експорту зазначених видів продукції. Обчислено та проаналізовано показники статистичної якості отриманих моделей. Результати аналізу підтверджують вплив валютного чинника на динаміку виробництва парфумерно-косметичної продукції в Україні.

З урахуванням вартості експортованих товарів побудовано ряди даних, які засновуються на фінансовій звітності досліджуваних підприємств і характеризують складові їх повного операційного обороту (ОО). Створено прибуткову факторну модель (формула 1), де виручка від експорту розглядається як фактор формування чистого прибутку промислового підприємства:

$$k_1 ВП + k_2 ЗП + k_3 ОД \rightarrow ЧП \quad (1)$$

де k_1, k_2, k_3 – коефіцієнти приведення; $ВП$ – обсяг внутрішніх продажів; $ЗП$ – обсяг зовнішніх продажів; $ОД$ – інші операційні доходи, $ЧП$ – чистий прибуток.

Значення коефіцієнтів дозволяють визначити міру впливу факторів доходу на чистий прибуток. Це є передумовою оцінювання впливу експортних продажів на економічну ефективність діяльності підприємств. Задля цього були розраховані дугові еластичності та рентабельність окремих факторів доходу (табл. 2).

Таблиця 2 – Рентабельність факторів чистого доходу

Фактор доходу	1% середнього значення фактору	1% середнього значення чистого прибутку	Дугова еластичність фактора	Зміна ЧП	Рентабельність фактора
ПрАТ «Ф-ка Комбі»					
ВП	103,35	0,12	69,26	8,35	0,08
ЕП	53,54	0,12	99,28	11,97	0,22
ОД	44,10	0,12	63,64	7,67	0,17
ОО	200,99	0,12	73,78	8,90	0,04
ПрАТ «Біозон»					
ВП	806,53	37,61	3,67	138,15	0,17
ЕП	215,64	37,61	24,08	905,56	4,20
ОД	198,58	37,61	1,71	64,37	0,32
ОО	1220,75	37,61	3,54	133,25	0,11
ПрАТ «ЕФЕКТ»					
ВП	214,39	2,36	0,16	0,37	0,002
ЕП	29,56	2,36	0,20	0,47	0,016
ОД	39,66	2,36	0,19	0,45	0,011
ОО	283,61	2,36	0,17	0,39	0,001
ПрАТ «ЗПКФ»					
ВП	187,00	34,62	1,13	39,20	0,21
ЕП	13,61	34,62	0,41	14,31	1,05
ОД	57,30	34,62	7,54	260,88	4,55
ОО	257,91	34,62	1,25	43,41	0,168

Як видно з наведених даних, рентабельність фактора експортних продажів має позитивні значення та переважно є більшою за внутрішні продажі. Проведена діагностика дозволила зробити висновок щодо позитивного впливу експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств на їх економічну ефективність.

У третьому розділі «**Практичні аспекти підвищення економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств**» розглянуто практичні аспекти створення організаційно-економічного забезпечення щодо підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств та реалізації його окремих складових. Доведено, що практична реалізація даного забезпечення на підприємствах групи компаній «ЕФЕКТ» позитивно впливає на здійснення ними експортно-імпоротної діяльності.

Результати проведеного дослідження стали підґрунтям для розробки організаційно-економічного забезпечення ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств, представленого на схемі рисунку 3.

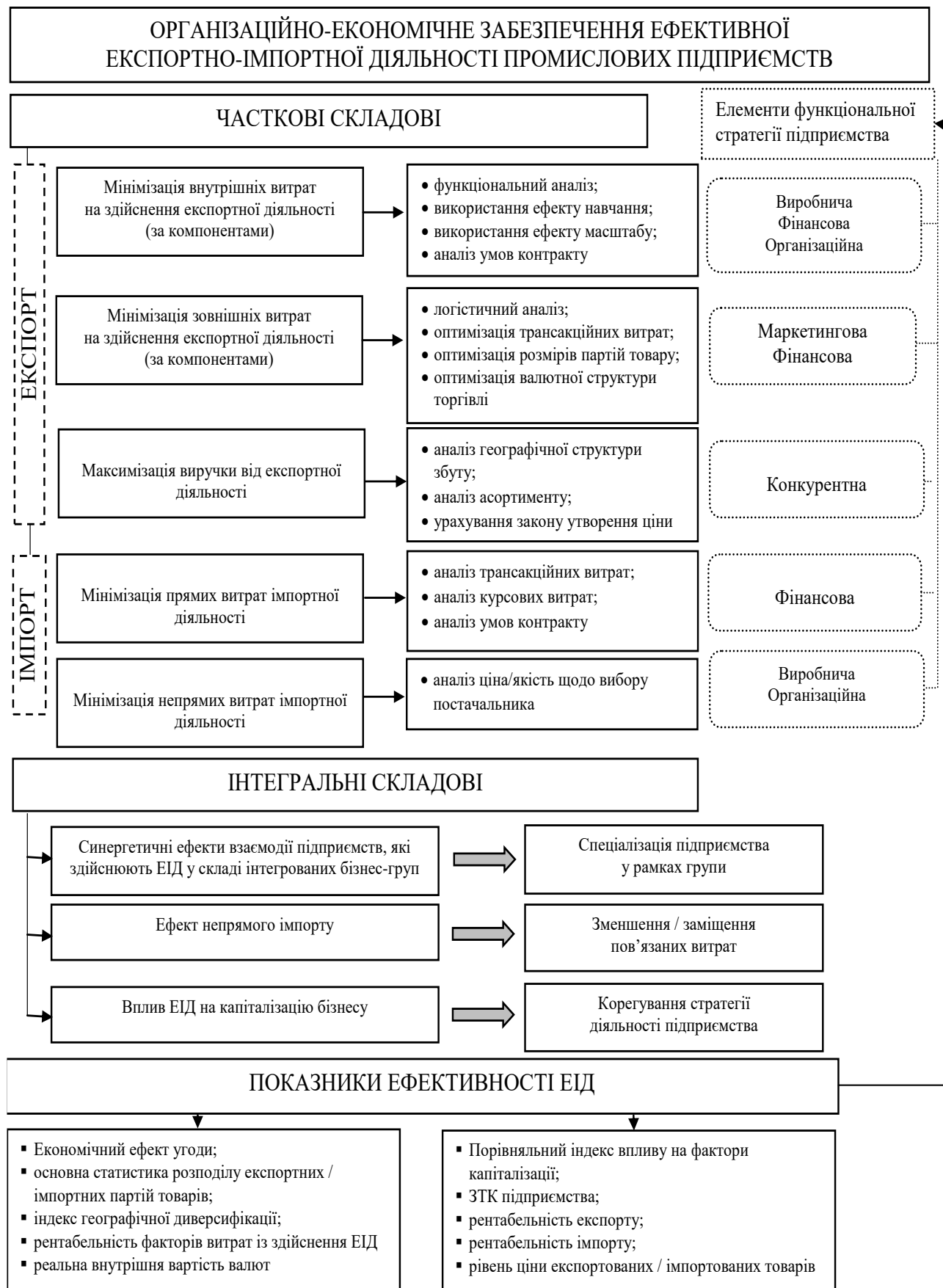

Рисунок 3 – Організаційно-економічне забезпечення ефективної експортно-імпортної діяльності промислових підприємств

Дане організаційно-економічне забезпечення відображає системний зв'язок між факторами впливу експортно-імпоротної діяльності на економічну ефективність промислових підприємств. Виявлено організаційні напрями її підвищення. Вони є погодженими з відповідними елементами функціональної стратегії діяльності промислових підприємств та показниками, які можуть використовуватися для аналізу економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств у цілому.

Виходячи з дослідження, проведеного у другому розділі, були виділені такі можливі варіанти стратегій підвищення економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємств парфумерно-косметичних виробництв хімічної промисловості (табл. 3).

Таблиця 3 – Типи стратегій підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств

«Традиційна»	
<i>Зміст:</i> експорт товарів традиційних рецептур і композицій, за якого економічна ефективність досягається внаслідок зменшення виробничої собівартості, використання ефекту масштабу (що є особливо значимим у разі експлуатації застарілих технологічних ліній), спрямованість на задоволення потреб споживачів традиційних марок продукції	
<i>Переваги:</i> невеликий обсяг витрат на НДДКР та маркетинг, можливість використання наявного обладнання	<i>Ризики:</i> цінова конкуренція, обмеженість цільових груп споживачів і ринків
«Імпортного плеча»	
<i>Зміст:</i> широке використання якісних імпортованих рецептур і компонентів для створення якісних продуктів задля експансії на внутрішньому ринку	
<i>Переваги:</i> можливість швидких темпів збільшення внутрішніх продажів, сприятливі умови для експансії на зовнішні ринки	<i>Ризики:</i> високі витрати на сировину і матеріали, можливість виникнення небезпечних ефектів від торгівлі у «валютних парах», якщо експортні ринки не диверсифікуються, різке здорожчання собівартості продукції в умовах девальваційної кризи
«Експортного плеча»	
<i>Зміст:</i> збільшення питомої ваги експортованої продукції у продажах, експортна спрямованість виробництва	
<i>Переваги:</i> отримання додаткових переваг, пов'язаних із режимами оподаткування (ПДВ), отримання валютної виручки	<i>Ризики:</i> можливість виникнення небезпечних ефектів від торгівлі у «валютних парах» за слабкої диверсифікації експортних ринків, зменшення рентабельності експорту на ревальваційній фазі ділового циклу
«Синергії»	
<i>Зміст:</i> спеціалізація експортних та імпорتنних операцій і виробництв у рамках інтегрованої бізнес-групи	
<i>Переваги:</i> використання ефектів спеціалізації, кооперування, перетоки капіталу	<i>Ризики:</i> можливість конфлікту інтересів

У дисертації проаналізовано впровадження проекту з комплексного підвищення ефективності використання енергії на виробництві ПрАТ «ЕФЕКТ» (м. Харків), що показує зменшення негативного впливу непрямого імпорту,

закладеного у складову вартості енергії. Задля виявлення впливу вжитих заходів на економічну ефективність діяльності дослідженого підприємства запропоновано методичний підхід, що ґрунтується на застосуванні модифікованої виробничої функції (формула 2):

$$Y = AK^{\alpha} M^{\gamma} L^{\beta} E^{\varepsilon}, \quad (2)$$

де K – вартість основних фондів із урахуванням зносу; M – обсяг матеріальних витрат без урахування вартості енергії; L – повна вартість праці (витрати на оплату праці та соціальні відрахування); E – вартість енергії; A – масштабуючий коефіцієнт; $\alpha, \beta, \gamma, \varepsilon$ – коефіцієнти еластичності.

Вищезазначену модель розраховано за методикою, що базується на переведенні мультиплікативної функції у форму адитивної транслогарифмічної функції та оцінюванні значення коефіцієнтів за методом найменших квадратів (МНК). На основі проведених розрахунків були отримані такі значення коефіцієнтів (табл. 4).

Таблиця 4 – Значення коефіцієнтів мультиплікативної виробничої функції
ПрАТ «ЕФЕКТ»

A	α	γ	β	ε	N	\bar{A}	Норм. R^2	F-крит.
0,04	0,60	0,46	-0,42	0,78	13	7,87	0,98	> 0,001

де N – кількість спостережень, \bar{A} – середня помилка апроксимації, Норм. R^2 – нормований коефіцієнт детермінації, F – значення критерію Фішера.

Унаслідок проведеного аналізу виявлено, що реалізація проекту з підвищення енергоефективності підприємства, що є рівнозначним зменшенню впливу чинника непрямого імпорту за енергоносіями, позитивно позначилася на динаміці річного приросту валового випуску продукції (рис. 4).

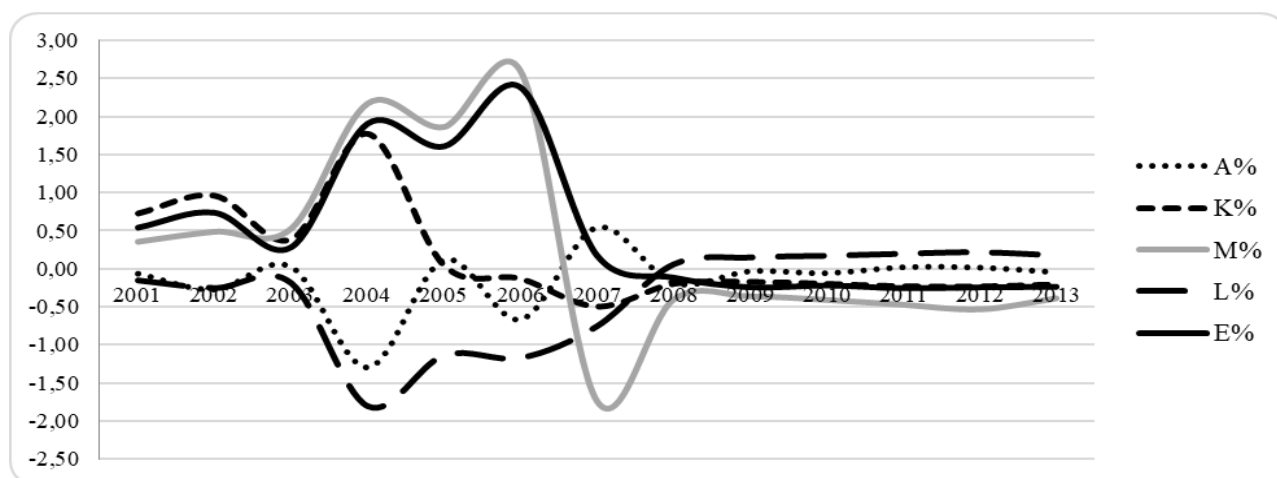

Рисунок 4 – Динаміка впливу факторів на випуск продукції ПрАТ «ЕФЕКТ»
(відносно нормованого за середнім значенням)

Вплив факторів стає більш рівномірним, збільшення випуску продукції (у вартісному вимірі) стає пов'язаним зі зменшенням витрат на енергоносії. Використовуючи модифіковану мультиплікативну виробничу функцію, оцінено розмір та ефективність організаційних і технологічних зрушень, які відбулися внаслідок перетворень.

Сформовано критеріальну базу факторного оцінювання синергізму промислових підприємств у ході здійснення експортно-імпоротної діяльності. Доведено, що засобом посилення фінансової стійкості промислових підприємств, які здійснюють експортно-імпорتنу діяльність, є комплексне використання ефектів кооперації, спеціалізації та синергії. Визначено явище «дисинерго-синергетичного парадоксу», яке полягає в тому, що дисинергія несуміжних виробництв була трансформована в синергію бізнес-процесів за допомогою реструктуризації.

Унаслідок проведеного дослідження визначено показник ступеня синергізму підприємств інтегрованої бізнес-групи «ЕФЕКТ» щодо здійснення ними експортно-імпоротної діяльності та надано його градацію. За отриманими даними, ступінь синергізму підприємств є високим для ПрАТ «ЕФЕКТ» і ТОВ «Фітодоктор» (0,9), достатнім для ПрАТ «ЕФЕКТ» і ТОВ «Тубний завод» (0,73), ТОВ «Тубний завод» і ТОВ «Фітодоктор» (0,74). Це свідчить про їх інтенсивну взаємодію під час експортно-імпоротної діяльності й про значний вплив явищ синергізму на економічну ефективність експортно-імпоротної діяльності бізнес-групи в цілому.

ВИСНОВКИ

Загальним результатом дисертаційної роботи є розв'язання науково-прикладного завдання з економічного оцінювання ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств. Результати дисертаційного дослідження дали можливість зробити висновки теоретичного, науково-практичного та прикладного характеру, основними з яких є такі:

1. З урахуванням особливостей вітчизняної економіки обґрунтовано доцільність розробки способів вирішення завдання економічного оцінювання ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств, діяльність яких характеризується ціноутворенням, заснованим на недосконалій, «вебленівській» конкуренції. Установлено, що теоретичне розв'язання поставленого завдання базується на трьох основних складових:

- тісному зв'язку між економічною ефективністю експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств та загальною економічною ефективністю діяльності промислових підприємств;

- зростанні ринкової капіталізації підприємств як меті їх діяльності, у тому числі й експортно-імпоротної;

- пов'язаності ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств України із девальваційно-ревальваційними циклами національної грошової одиниці.

2. Науковий аналіз сучасних підходів виявив існування істотних

розбіжностей у поглядах на зміст та класифікацію факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємств, які впливають на ефективність їх експортно-імпоротної діяльності. Ураховуючи цю обставину й відповідно до умов вітчизняного господарювання, у роботі систематизовано та уточнено класифікацію факторів, які впливають на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємств. Вказано на можливість диференційованого підходу до формування економічно ефективних стратегій їх експортно-імпоротної діяльності. Визначення сутності поняття економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств дозволяє виокремити основні її види, ключові фактори впливу (екзогенні: макроекономічні, регулятивні, ринкові; ендогенні: організаційні, технологічні, компетентнісні; стратегії) і напрями прийняття господарських рішень.

3. Аналіз специфіки здійснення експортно-імпоротної діяльності дозволяє узагальнити теоретико-методичні положення щодо проблеми економічної ефективності промислових підприємств, які виробляють продукцію кінцевого споживання (на прикладі підприємств із парфумерно-косметичними виробництвами), ідентифікувати основні проблеми, виявити тенденції їх розвитку. Встановлено, що економічне оцінювання ефективності експортно-імпорторних операцій промислових підприємств базується на адитивному підході, який заснований на моделюванні фінансово-економічного змісту експортного контракту. Оцінено інтегральний вплив експорту та імпорту на економічну результативність промислових підприємств, включаючи непрямі ефекти та фактори.

4. Розкрито основні фактори, які визначають економічну ефективність експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств: фактори курсової динаміки, ефекти, пов'язані з географічною і валютною структурою експорту та імпорту. Запропоновано методичний підхід до комплексного аналізу і оцінювання економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств. Його взято за основу для прийняття дієвих господарських рішень. Установлено залежність параметрів експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств від обраних ними стратегій.

5. На підставі проведеного аналізу експортно-імпоротної діяльності та фінансового стану обраних промислових підприємств визначено її особливості і сформовано систему показників для оцінювання її економічної ефективності. Така система узагальнює основні показники оцінювання економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств та пов'язує їх з елементами функціональної стратегії розвитку фірми.

6. Для визначення впливу експортно-імпоротної діяльності на економічну результативність діяльності підприємства розроблено комплексний методичний підхід, який включає економіко-математичне моделювання впливу експортних продажів на фактори економічної результативності діяльності промислових підприємств. На основі цього методу розроблено підходи до моделювання впливу факторів доходу підприємств, у тому числі від здійснення експортно-імпоротної діяльності, на їх чистий прибуток. Запропоновано використання

показників (індексів) динаміки факторів капіталізації підприємств та динаміки факторів капіталізації підприємств без урахування експортної виручки. Їх порівняння дозволяє виявити реальну економічну ефективність від здійснення підприємствами їх експортно-імпоротної діяльності. Середні значення індексів динаміки капіталізації підприємств за 2006–2015 рр. вказують на порівняно вищу ефективність експортних продажів підприємств порівняно із іншими факторами прибутку. А саме: для ПрАТ «ЗПКФ» встановлено значення індексу динаміки капіталізації 0,136 та індексу динаміки капіталізації за внутрішніми продажами 0,123, для ПрАТ «Ф-ка Комбі» відповідні значення становлять 0,131 та 0,143; для ПрАТ «МНВО Біокон» 0,550 та 0,508, для ПрАТ «ЕФЕКТ» 0,121 та 0,123. Це свідчить про позитивний вплив від здійснення експортно-імпоротної діяльності підприємствами, які розглядалися, на їх капіталізацію, яка розглядається як інтегральний показник економічної ефективності.

7. Базуючись на дослідженні фактичного матеріалу, розроблено підходи до створення організаційно-економічних заходів із підвищення економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств. Зокрема, запропоновано заходи для зменшення негативного впливу непрямого імпорту та для використання синергетичних ефектів експортно-імпоротної діяльності підприємств, які входять до складу інтегрованих бізнес-груп. Отримані із застосуванням методики оцінювання ступеня синергізму під час експортно-імпоротної діяльності підприємств дані вказують на те, що інтенсивність взаємодії між підприємствами інтегрованої бізнес-групи «ЕФЕКТ» є високою або достатньою (за проаналізованими парами підприємств). Подано результати практичної реалізації пропонованих заходів на підприємствах бізнес-групи. Практично доведено дієвість розроблених у дисертаційному дослідженні теоретико-аналітичних підходів та науково-практичних пропозицій.

8. Грунтуючись на методах факторного аналізу, сформовано критеріальну базу для факторного оцінювання синергізму промислових підприємств під час здійснення експортно-імпоротної діяльності. Ця база містить ранжування критеріальних значень оцінки за ступенем синергізму компаній у сфері експортно-імпоротної діяльності. Даний підхід дає можливість керівництву підприємств приймати ефективні управлінські рішення під час здійснення експортно-імпоротної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1.1 Розділ в колективній монографії

1. Кононенко Я. В. Стратегічне управління підприємством в умовах інституціонального середовища. *Менеджмент, маркетинг та інтелектуальний капітал в глобальному економічному просторі*: монографія / під наук. ред. П. Г. Перерви, О. І. Савченко, В. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО; НТУ «ХП». Харків: Цифрова друкарня № 1, 2012. С. 106–125.

1.2 Статті в наукових фахових виданнях України

2. Кононенко Я. В. Концепції ефективності зовнішньої торгівлі. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства*. 2013. № 24 (997). С. 61–68. (**Ulrich's Periodicals Directory**)

3. Кононенко Я. В. Ефективність імпорتنних операцій на прикладі АТ «ЕФЕКТ». *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки*. 2014. Вип. 27. С. 168–174.

4. Кононенко Я. В. Економічна ефективність ЗЕД Харківського косметичного кластера. *Бізнес Інформ*. 2014. № 11. С. 24–29. (**Index Copernicus**)

5. Глушко С. Н., Кононенко Я. В. Экономическая эффективность экспортно-ориентированного предприятия в условиях синергетического взаимодействия: диссинерго-синергетический парадокс. *Проблеми економіки*. 2015. № 1. С. 194–201. (*Особистий внесок: виокремлено понятійний апарат і сутність дисинерго-синергетичного парадоксу інтегрованої групи підприємств.*)

6. Кононенко Я. В. Моделі оцінки економічного ефекту та ефективності експортно-імпорتنних операцій (на прикладі парфумерно-косметичних підприємств хімічної промисловості). *Вісник Національного університету «Львівська Політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2015. № 819. С. 52–57.

7. Кононенко Я. В. Досвід реструктуризації та технічного переозброєння підприємства-суб'єкта ЗЕД (на прикладі АТ «ЕФЕКТ», Харків). *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4 (166). С. 204–214. (**Scopus, Index Copernicus**)

8. Kononenko Y. V. The formation of the enterprise's corporate strategy in the context of globalization. *Економіка розвитку*. 2012. № 4 (64). С. 83–88. (**РИНЦ, Doaj, WorldCat, Index Copernicus**)

2. Наукові праці апробаційного характеру (матеріали наукових конференцій)

9. Кононенко Я. В. Анализ факторов формирования устойчивого развития предприятия. *Управление как фактор экономического равновесия: материалы IV конф. молодых ученых каф. экономики предприятия* (Харьков, 6 дек. 2010 г.). Харьков: НУА, 2010. С. 78–81.

10. Кононенко Я. В. Формирование системного подхода к процессу управления стратегическими изменениями на предприятии. *Актуальні проблеми розвитку соціально-фінансової сфери державного та корпоративного сектору економіки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених та студ.* (Харків, 14 квітня 2011 р.): у 7 кн. Харків: ХІФ УДУФМТ, 2011. Кн. 6. С. 32–33.

11. Кононенко Я. В. Инновация как фактор повышения конкурентоспособности предприятия. *Стратегії інноваційного розвитку економіки: бізнес, наука, освіта: IV Міжнар. наук.-практ. конф.* (Харків, 11–14 квітня 2012 р.). Харків: НТУ «ХПІ», 2012. С. 129–131.

12. Кононенко Я. В. Синергия как способ стратегического управления развитием предприятия. *Проблеми управління соціально-економічним розвитком України*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студ. (Харків, 27 квітня 2012 р.). Харків: ХНЕУ, 2012. С. 61–66.

13. Кононенко Я. В. Особенности оподаткування экспортно-импортных операций. *Актуальные вопросы инновационного развития и информационных технологий в образовании и экономике*: материалы междунар. науч.-практ. конф. (Севастополь, 16–18 мая 2013 г.). Симферополь, 2013. С. 64–67.

14. Кононенко Я. В. Вплив державного регулювання на експортно-імпорتنу діяльність підприємства. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я (MicroCAD – 2013)*: тези доп. XXI міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 29–31 травня 2013 р.): у 4 ч. Харків: НТУ «ХП», 2013. Ч. 4. С. 122.

15. Кононенко Я. В. Энергетичний аудит як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства, яке здійснює ЗЕД. *Економіка країни: сучасний стан та перспективи розвитку*: тези доп. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. екон. спрямування (Тернопіль, 10 червня 2014 р.). Тернопіль, 2014. С. 13–16.

16. Кононенко Я. В. Якість продукції як основа ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства. *Інноваційні виміри розвитку економіки в умовах глобалізації*: матеріали ювілейної міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 70-річчю Буковинського державного фінансово-економічного університету (Чернівці, 15 жовтня 2014 р.). Чернівці: Технодрук, 2014. С. 140–142.

17. Кононенко Я. В. Особенности функционирования предприятий-суб'єктів ЗЕД хімічної промисловості. *Економіка та управління підприємствами, регіонами та країнами в умовах ризиків*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Чернігів, 27–28 листопада 2014 р.). Дніпропетровськ: НГУ, 2014. С. 86–89.

18. Кононенко Я. В. Досвід технічного переозброєння комбінованого підприємства-суб'єкта ЗЕД. *Реформування економіки України: стан та перспективи*: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25 грудня 2014 р.). Київ: Наук. парк ХНЕУ, 2014. С. 58–60.

19. Кононенко Я. В. Системний диссинерго-синергетичний парадокс. *Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості*: тези доп. ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф. до 50-річчя Інженерно-економічного факультету (Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту) (Львів, 14–16 травня 2015 р.). Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. С. 182.

20. Кононенко Я. В. Економічна ефективність експортно-імпорتنих операцій підприємства. *Проблеми економіки, фінансів та управління експортно-імпоротною діяльністю*: матеріали ІІ міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Львів, 12 травня 2016 р.). Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. С. 27–29.

21. Кононенко Я. В., Міщенко В. А. Проблеми розвитку експортної діяльності парфумерно-косметичних підприємств. *Актуальні проблеми економіки 2015 – 2016*: матеріали ІХ міжнар. наук. конф. (Київ, 19 лютого 2016 р.). Київ: НАУ, 2016. С. 127–131. (*Особистий внесок: проведено*

діагностику стану парфумерно-косметичних підприємств, запропоновано розвивати вендингову торгівлю на внутрішньому ринку.)

22. Кононенко Я. В. «Вебленівська» конкуренція в експортній стратегії вітчизняних парфумерно-косметичних підприємств. *Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу*: тези доп. X Міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 29 вересня – 1 жовтня 2016 р.). Суми: ФОП Ткачов О. О., 2016. С. 124–125.

23. Кононенко Я. В. Методика підвищення ефективності використання імпортованого обладнання. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні*: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23–24 травня 2017 р.). Київ: КНТЕУ, 2017. С. 123–125.

3. Праці, які додатково відображають наукові результати

3.1 Статті в наукових неперіодичних виданнях інших держав

24. Kononenko Y. V. Dissynergy-synergy paradox: a case study of the group of companies “EFFECT”. *Economics and management: theory and practice*: Collection of scientific articles. Nürnberg, Deutschland: Verlag SWG imex GmbH, 2014. Vol. 1. P. 290–293.

25. Kononenko Y. V. The impact of technical modernization on competitiveness of the enterprise engaged in foreign trade. *Socio-economic aspects of economics and management*: Collection of scientific articles. Taunton, USA: Aspekt Publishing of Budget Printing Center, 2015. Vol. 1. P. 179–182.

26. Кононенко Я. В. Чинники впливу на ефективність експортно-імпортних операцій підприємства. *Economics, management, law: innovation strategy*: Collection of scientific articles. Zhengzhou, China: Henan Science and Technology Press, 2016. P. 132–135.

27. Kononenko Ya. V. Methodic approaches to efficiency evaluating of export-import of enterprise. *Economics, management, law: realities and perspectives*: Collection of scientific articles. Paris, France: Les Editions L'Originale, 2016. P. 183–186.

АНОТАЦІЯ

Кононенко Я. В. Економічне оцінювання ефективності експортно-імпортної діяльності промислових підприємств. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Сумський державний університет, Суми, 2018.

Дисертацію присвячено вдосконаленню теоретичних положень та науково-методичних підходів до формування системи оцінювання економічної ефективності експортно-імпортної діяльності промислових підприємств. У дисертаційному дослідженні проаналізовано здійснення експортно-імпортної діяльності промисловими підприємствами України, які виробляють парфумерно-косметичну продукцію, та її вплив на їх фінансовий стан і загальну економічну результативність. На основі аналізу баз даних проведено діагностику впливу чинників експортно-імпортної діяльності промислових підприємств на показники їх економічної результативності. Результати

дослідження стали підґрунтям для розробки організаційно-економічного забезпечення економічної ефективності експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств.

Ключові слова: експортно-імпортна діяльність, економічна ефективність, парфумерно-косметичне виробництво, непрямий імпорт, «вебленівське ціноутворення», дисинерго-синергетичний парадокс.

АННОТАЦИЯ

Кононенко Я. В. Экономическое оценивание эффективности экспортно-импортной деятельности промышленных предприятий. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Сумский государственный университет, Сумы, 2018.

Диссертация посвящена усовершенствованию теоретических положений и научно-методических подходов к формированию системы оценивания экономической эффективности экспортно-импортной деятельности промышленных предприятий.

В диссертационном исследовании раскрыты теоретические основы определения экономической эффективности экспортно-импортной деятельности промышленных предприятий и методы её повышения. Определена группа факторов, влияющих на эффективность экспортно-импортной деятельности промышленных предприятий. Построена расчётная схема экспортной деятельности промышленного предприятия, которая позволила сделать вывод о том, что факторы, связанные с её осуществлением, могут соотноситься с различными категориями расходов предприятия, а также формировать не прямые связи и зависимости.

Проанализирована экспортно-импортная деятельность промышленных предприятий Украины, производящих парфюмерно-косметическую продукцию, и её влияние на их финансовое состояние и общую экономическую результативность. На основе классификации предприятий была создана их репрезентативная кластерная выборка и сформированы базы данных финансовых показателей экспортно-импортных операций выбранной группы промышленных предприятий. Анализ баз данных позволил провести диагностику влияния факторов экспортно-импортной деятельности промышленных предприятий на показатели их экономической результативности.

Проведенное исследование стало основой для разработки организационно-экономического обеспечения экономической эффективности экспортно-импортной деятельности промышленных предприятий, которое предусматривает комплексное воздействие на базовые параметры экспортной и импортной деятельности с общей целью повышения капитализации бизнеса. Организационно-экономическое обеспечение отражает системную связь между факторами влияния экспортно-импортной деятельности на экономическую

эффективность промышленного предприятия; способами повышения эффективности осуществления экспортно-импортной деятельности промышленного предприятия в контексте задачи повышения общей эффективности его деятельности; соответствующими элементами функциональной стратегии деятельности промышленного предприятия; показателями, которые могут использоваться для проведения анализа экономической эффективности экспортно-импортной деятельности промышленного предприятия.

Эффективность рекомендаций и предложений, сформулированных как результат диссертационного исследования, доказана в процессе их апробации при подготовке ряда методик по повышению эффективности экспортно-импортной деятельности парфюмерно-косметических предприятий. Результаты апробации позволяют рекомендовать разработки диссертационного исследования для внедрения предприятиям химической отрасли и научным учреждениям с целью активизации инновационных процессов в экспортно-импортной деятельности.

Ключевые слова: экспортно-импортная деятельность, экономическая эффективность, парфюмерно-косметическое производство, непрямой импорт, «вебленовское» ценообразование, диссинерго-синергетический парадокс.

ANNOTATION

Kononenko Ya.V. Economic evaluation of the efficiency of export-import activity of industrial enterprises. – Manuscript.

Dissertation for Degree of Candidate of Economic Sciences in specialty 08.00.04 - economics and management of enterprises (by types of economic activity). – Sumy State University, Sumy, 2018.

The thesis is focused on the improvement of theoretical provisions and scientific and methodical approaches to the formation of a system for economic efficiency assessing of export-import activities of industrial enterprises. In the thesis the analysis of the export-import activity of Ukrainian industrial enterprises producing perfumery and cosmetic products and its impact on their financial condition and overall economic performance, has been done. On the basis of the classification of enterprises, their representative cluster sampling has been created and databases of financial indicators of export-import operations of the selected group of industrial enterprises have been formed. The analysis of databases has allowed to diagnose the influence of factors of export-import activity of industrial enterprises on their economic performance indicators. The research has become the basis for the development of organizational and economic support for the economic efficiency of the export-import activity of industrial enterprises.

Key words: export-import activity, economic efficiency, perfumery and cosmetic production, indirect import, “Veblen’s pricing”, dissynergy-synergy paradox.

Підписано до друку 23.08.2018.
Формат 60х90/16. Ум. друк. арк. 1,1. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 100 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.